

Πανεπιστήμιο και εξουσία

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και οι εθνικές κυβερνήσεις εφαρμόζουν την ανταγωνιστική κατανομή των κονδυλίων έρευνας με «κανόνες του παιχνιδιού», που ελέγχονται από κεντρικές υπηρεσίες. Έτσι μετατοπίζουν, ως φαίνεται, τις ερευνητικές δραστηριότητες από ανοιχτή, βασική έρευνα σε προβλέψιμες μελέτες χαμηλότερου κινδύνου, κυρίως σε εφαρμοσμένη έρευνα, με περιορισμένο και προκαθορισμένο χρονοδιάγραμμα. Η προκύπτουσα απώλεια επιλογών και ποικιλίας είναι μεν αδιόρατη αλλά πιθανότατα σημαντική. Επιπλέον η υποβάθμιση της βασικής έρευνας κλονίζει τα θεμέλια της μελλοντικής εφαρμοσμένης, ενώ ο πειρασμός του χρήματος δημιουργεί τα γνωστά φαινόμενα των καθηγητικών «εταιρειών μαϊμούδων», θέτει σε κίνδυνο τη διδασκαλία και σε έντονη αμφισβήτηση τα ηθικά πρότυπα που ο πανεπιστημιακός δάσκαλος υποχρεούται να διαχέει.

Η υποταγή (γιατί για υποταγή πρόκειται) του Πανεπιστημίου στις ανάγκες της Κατευθυνόμενης Έρευνας π.χ. - με αποκορύφωμα το αμερικάνικο πρότυπο - αποτελεί το πιο χαρακτηριστικό δείγμα εκτροχιασμού της πανεπιστημιακής ιδέας στο βωμό μιας αμφισβητούμενης κοινωνικής ευημερίας (τα κακά παραπροϊόντα της οποίας δεν είναι ασήμαντα: ναρκωτικά, ανεργία, κοινωνικός αναβρασμός, αβεβαιότητα για το μέλλον, περιβαλλοντικές επιπτώσεις και άλλα πολλά). Φαίνεται σαν το Πανεπιστήμιο να έχει απωλέσει τόσο τον προσανατολισμό του, όσο και το δικαίωμα που έχει να καθορίζει αυτό το ίδιο τη δική του την κατεύθυνση μέσα στη γενικότερη πορεία του κοινωνικού συνόλου. Γίνεται έτσι το Πανεπιστήμιο εξάρτημα και όργανο επί πληρωμή Κέντρων Απόφασης που τις πιο πολλές φορές είναι και βρίσκονται έξω από τους «νόμιμους εκφραστές» του κοινωνικού συνόλου.

Όπως αναφέρουν ο Foucault και οι αναλυτές της κυβερνητικής αυτοί οι έμμεσοι καθοδηγητικοί μηχανισμοί είναι τυπικοί των σχέσεων εξουσίας στη σύγχρονη εποχή. Είναι δε αποτελεσματικοί ακριβώς γιατί εκείνοι που ελέγχονται διατηρούν μια μορφή αυτονομίας για τους εαυτούς τους. Η οικειοθελής συμμόρφωση είναι ένας πολύ αποτελεσματικός τρόπος ελέγχου σε σχέση με τις νομοθετικές ρυθμίσεις. Διατηρείται έτσι η αυτονομία του Πανεπιστημίου και κάποια συνέχεια με την παράδοση, ενώ η ελευθερία του μετατρέπεται σε ένα από τα εργαλεία της κυβέρνησης.

Ν. Μαρκάτος